

Presidentvalet i USA

Det gick som opinionsundersökarna förut sagt. President Ford förlorade. Men utfallet av valet blev jämnare än man länge trott. Presidenten arbetade upp sig bland väljarna under en skickligt upplagd kampanj. En svag punkt fanns dock kvar i hans utrustning: han själv.

Många vänliga ord har sagts om president Ford. Alla har vinnlagt sig om att framhålla att han är hederlig. Nu borde hederlighet vara en självklar sak för en presidentkandidat. Endast mot bakgrund av president Nixon och hans vicepresident Agnew blev egenskapen något att särskilt betona. När den sistnämnde måste avgå sedan vissa tivelaktiga manipulationer avslöjats, handplockades kongressledamoten Gerald Ford till hans efterträdare för sin hederlighets skull. Man räknade inte med att han skulle bli en förgrundsfigur. Men också Nixon tvingades avgå, och den oförmodat upphöjde nye presidenten kunde draga fördel av sin hederlighet för att skapa förtroende omkring sig. På det hela taget gick det bra, även om hans för tidiga benådning av företrädaren – många hade velat se expresident Nixon på schavotten – skakade tilliten till honom. Han handlade hederligt men förhastat: inte precis en lyckad debut för en ny president.

Det är att märka, att ingen tycks ha framfört åsikten att Gerald Ford kunnat vara tänkbar som kandidat i ett vanligt presidentval. I år satt han redan i Vita Huset och var kandidat nästan automatiskt. Ändå var det med nöd och näppe som han slog ut sin republikanske medtävlare Ronald Reagan. Denne hade åtminstone bättre än Ford kla-

rat TV-debatterna, som enligt mångas åsikt avgjorde valet. I dessa var Jimmy Carter på intet sätt imponerande, men presidenten lyckades säga några verkliga grodor, och Carter verkade dessutom ledigare och friskare. Han kom som något nytt. Samtidigt påminde han i TV-rutan om vad som en gång varit, nämligen om president Kennedy, utan att han på något sätt kom upp till dennes kvalitet.

Vem är Jim Carter? Ingen vill gärna besvara den frågan, trots allt som skrivits om honom. Att han varit guvernör i delstaten Georgia tycks inte utgöra någon nämnvärd merit. Han började sin presidentkampanj tidigt, vilket han kunde göra med hjälp av en betydande personlig förmögenhet – republikanen Ford saknar sådan, medan demokraten Carter är miljonär. Vid sina framträdanden utmärktes Carter av ett brett leende, som inte lär förekomma lika ofta i vardagslag. Han visade också personligt mod. Inför den stockkonservativa American Legion meddelade han, att han, själv sjöofficer under kriget, avser att benåda amerikanska desertörer. Så oförskräckt uppträder inte många politiker.

Carter är baptist och aktivt verksam i sin församling. Det var väl hans religiösa inställning som kom honom att i en intervju meddela allmänheten, att han stundom "gjort äktenskapsbrott i sitt hjärta" då han sett unga och vackra flickor. Man kan tycka att detta ofullbordade brott mot sjätte budet skulle kunna klaras upp mellan Carter, hans Gud och hans hustru. Men USA har flera moraliska väljare än vad någonsin skulle gå att uppdriva i Europa, och Carter påstås ha för-

lorat röster på intervjun, inte därför att denna var oförsiktigt och onödigt given utan på grund av hans sålunda erkända syndfullhet.

Trots detta blir han alltså president. Utomlands kommer knappast någon utpräglat ny amerikansk kurs att märkas. Utrikesminister Kissinger, som ju varit ett salt i världspolitiken, försvinner, men en som man hoppas god efterträdare kan inte ändra mycket i sak, även om han inför nya metoder. NATO torde inte ha något att frukta. Förhållandet till Sovjetunionen förblir naturligtvis ansträngt, men vad beträffar Kina är det bara att konstatera, att det inte är Washington, som bestämmer utvecklingen, utan Peking. Om kineserna vill ha goda förbindelser med USA, kommer de att få dem, och stort tack dessutom.

Inrikes förefaller inte Carter ha bundit sig vid mycket som inte president Ford också kunnat godkänna. Försvarsanslagen förblir höga, även om den nye presidenten kommer att försöka skaffa sig en egen sparsamhetsprofil, till vilken de inbjuder. Inom ekonomin får han att möta den stagnerande konjunktur, som alla hoppats slippa. Arbetslös-

hetsproblemen förblir desamma för honom som för varje annan.

Men i ett fall blir arbetsläget nytt och bättre för president Carter. Hans eget parti är med honom i kongressen. Att som president Ford kämpa mot majoriteter i både senaten och representanthuset är i längden onaturligt i amerikansk politik. Kongressen är visserligen erkänt besvärlig att ha att göra med för de flesta presidenter. Gamla senatorer kommer inte att falla för den nye presidentens breda leende. Men de kommer att göra mycket för att inga öppna sprickor skall uppstå mellan dem och presidenten, och de vet att han har maktmedel genom sitt inflytande inom partiet, om han är klok nog att begagna dem.

Vad de slagna republikanerna beträffar får de snarast börja söka fram en presidentkandidat åt sig att ställa upp om fyra år. Uppgiften blir inte enkel. De reaktionära krafterna inom partiet smälter samman. En kandidat ur deras led kommer inte att ha stora utsikter bland väljarna. Den som kan förnya det republikanska partiet i USA är ännu en okänd man.